

๙

หนังสือเดินทาง ตามรอยพระราชา

“The King’s Journey” Learning Passport

ห้อง ๙ แหล่งเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต เส้นทางเรียนรู้ “ตามรอยพระราชา”

พระราช
ไม่ได้มีแต่ในนิทาน
เตรียมตัวเดินทางไป
ในดินแดนแห่งการเรียนรู้
ของพระราช

สนุกคิด
Head

สนุก
ใจ
Heart

สนุก
ทำ
Hand

เตรียมตัวไปเรียนรู้ให้เต็มอิม

เตรียมใจไปสนุกให้เต็มที่

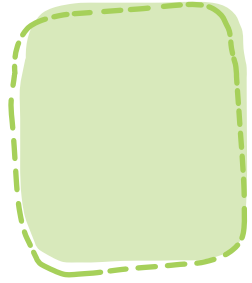
เตรียมถามได้ทุกคำถามที่สงสัย

เตรียมบันทึกทุกความประทับใจไว้กันลืม

ณ แหล่งเรียนรู้ พิพิธภัณฑน์ที่มีชีวิต
จากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
พระราชฯ รัชกาลที่ ๙

หนังสือเดินทางของฉัน

ชื่อจริง _____

ชื่อเล่น _____

โรงเรียน _____

ชั้น _____

คติประจำใจ _____

โทรศัพท์ _____

เตรียมตัวออกเดินทางไปเรียนรู้

สมุดบันทึก

กระบอกน้ำ

กล้องถ่ายรูป

ดินสอ

ยางลบ

กระเป๋าน้ำ

หมวก

คู่มือพ่อแม่

(Parent's Guide)

การเดินทาง 'ตามรอยพระราชำ' ของเด็กๆ ครั้งนี้ พ่อแม่ ครู หรือผู้ใหญ่สามารถมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และสนุกไปกับเด็กๆ ด้วยการ...

- **กระตุ้น** ให้เด็กๆ เกิดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สืบเสาะ จินตนาการ และลงมือทำ
- **สังเกต** พฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กๆ ส่งเสริมให้เกิดการต่อยอด และเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง
- **ประเมิน** การเรียนรู้และทักษะสำคัญที่เกิดจากการเรียนรู้ของเด็กๆ

๔ ทักษะ คือ

แรงบันดาลใจ

เอาใจใส่ จดจ่อ อยากเรียนรู้
อยากทำต่อ
เกิดแรงบันดาลใจ

คิดสร้างสรรค์

สำรวจ เสาะแสวงหาคำตอบ
สังเกต อธิบายข้อมูล สร้างแนวคิดใหม่
เชื่อมโยง บูรณาการ

คิดวิเคราะห์

เข้าใจปัญหา เปรียบเทียบมุมมอง
ต่างๆ ตรวจสอบความถูกต้อง
วิเคราะห์ข้อมูล แสดงเหตุผล

ลงมือทำ

ปฏิบัติจริง กล้าลอง
กล้าเรียนรู้ ลองลงมือทำ

ร่วมเรียนรู้ไปกับเด็กๆ

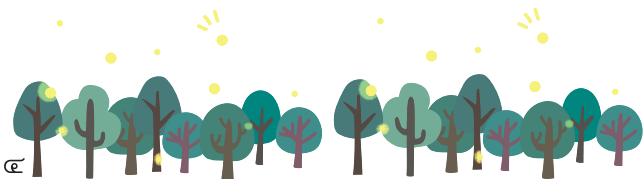
- กระตุ้นให้เด็กๆ สนใจ ชี้ชวนให้สังเกตสิ่งต่างๆ รอบตัว
- ชวนเด็กๆ ตั้งคำถาม คิด และหาคำตอบ
- ลองให้เด็กๆ ได้เล่น ลองทำ สัมผัส และเรียนรู้สิ่งต่างๆ
- ชวนเด็กๆ ให้คิดเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ กับตัวเอง ที่บ้าน ที่โรงเรียน และสังคมรอบตัว
- ตั้งคำถามให้เด็กๆ ทำความเข้าใจเรื่องราว ปัญหา และสาเหตุของการเกิดปัญหาต่างๆ
- ตั้งข้อสังเกตให้เด็กๆ คิดถึงข้อดี-ข้อเสียของสิ่งต่างๆ ที่ได้เห็น
- ตั้งข้อสงสัยและค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมต่อจากแหล่งอื่นๆ
- ทำทนายเด็กๆ ให้คิดหาแนวทางแก้ปัญหามาตรึมวิธีของตัวเอง

“**ศาสตร์ของพระราชามีวันล้ำสมัย** วิชาที่พระองค์ทรงสอนใช้ได้ทุกมุมโลก เป็นศาสตร์ถนอมโลก ถนอมมนุษย์ ตลอด ๗๐ ปีแห่งศาสตร์พระมหากษัตริย์ ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ท่านทรงสอนพวกเราไว้ครบเครื่อง วันนี้พระองค์ท่านไม่ประทับอยู่กับเราแล้ว แต่มีแสงสว่างที่ส่องทางเราตลอดเวลา ขอให้เดินตาม

หนังสือเดินทางตามรอยพระราชา คือโรดแมปให้ไปศึกษาตามเส้นทางของศาสตร์กษัตริย์ เป็นเครื่องมือเหมือนมีไกด์คอยอธิบายพ่อแม่ลูกได้เรียนรู้พร้อมกัน เข้าใจพร้อมกัน ตรวจสอบ ลงมือปฏิบัติ บนฐานความสามัคคี

ขอให้เป็นการเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ เที่ยวไปสู่องค์ความรู้ที่พระองค์
ประสิทธิ์ประสาทให้ เที่ยวดูศาสตร์กษัตริย์ ศาสตร์พระราชาก็เที่ยว
ได้เป็นร้อยโครงการ เหนือสิ่งอื่นใด จะเกิดความภาคภูมิใจว่าพ่อ
ของเราเก่งเหลือเกิน พ่อเราสอนเราทุกอย่าง เราเสียอีกอาจไม่ค่อย
เป็นลูกที่ดีนัก ไม่ค่อยใส่ใจคำสอนของพ่อนักแต่ไม่สาย เวลานี้หนังสือ
เดินทางจะนำทางพวกท่านทั้งหลายไป จะเป็นเครื่องช่วยอย่างดี
รับรองว่าจะบรรลุธรรม ธรรมชาติและธรรมดา และจบลงด้วยคำว่า
ประโยชน์สุข”

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา

และที่ปรึกษาโครงการหนังสือเดินทางตามรอยพระราชา

แผนที่เส้นทางการเรียนรู้ ตามรอยพระราชา

โครงการคู้บงกะเจ้า
เฉลิมพระเกียรติฯ
จ.สมุทรปราการ

๑๐

๒๐

โครงการพัฒนาพื้นที่
บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
จ.สระบุรี

พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติจัดการน้ำชุมชน
ตามแนวพระราชดำริ ชุมชนคลองรังสิต
จ.ปทุมธานี

๒๖

๓๒

อุทยานการอาชีพ
ชัยพัฒนา
จ.นครปฐม

๕๒

โครงการพัฒนาที่ดิน
มูลนิธิชัยพัฒนาบ้านเกาะกา
(ศูนย์เพาะเลี้ยงปลาบิลจิตรลดา)
จ.นครนายก

โครงการเขื่อนคลองท่าด่าน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(เขื่อนขุนด่านปราการชล)
จ.นครนายก

๕๔

วัดพระราม ๙
กาญจนนิกิเชก
จ.กรุงเทพมหานคร

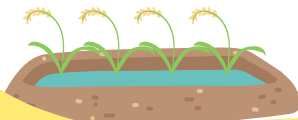
เขื่อนขุนด่านปราการชล

ภูมิรักษัธรรมาชาติ
จ.นครนายก

๖๔

โครงการ รวมกันสู้ อยู่อย่างพร้อม
บ้านพุดา จ.ลพบุรี

“เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียงและยั่งยืน”
ด้วยเกษตรทฤษฎีใหม่

เส้นทางภาคกลาง
และกรุงเทพมหานคร

- อ่างทอง ● จั๊นนาท
- พระนครศรีอยุธยา ● ลพบุรี
- นนทบุรี ● ปทุมธานี
- สมุทรปราการ ● สมุทรสาคร
- สระบุรี ● สิงห์บุรี
- สุพรรณบุรี ● นครนายก
- กรุงเทพมหานคร

ตราประทับ

ไปสำรวจพื้นที่สีเขียว โครงการคั่งบางกะเจ้าเฉลิมพระเกียรติฯ จ.สมุทรปราการ

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วพระราชทานั่งเฮลิคอปเตอร์ผ่านพื้นที่สีเขียวของคั่งบางกะเจ้าจึงอยากจะรักษาพื้นที่นี้ไว้เพื่อเป็นปอดขนาดใหญ่ของกรุงเทพมหานครและสมุทรปราการ ด้วยการปลูกต้นไม้ในใจคน เพื่อให้คนปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง เป็นการสร้างป่าไม้แบบยั่งยืน เมื่อคนบางกะเจ้ารักต้นไม้ บางกะเจ้าในวันนี้จึงยังรักษาพื้นที่สีเขียวเอาไว้ได้อย่างดี

ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ คั่งบาง
กะเจ้า
ได้รับการยกย่อง
ให้เป็นปอดกลางเมือง

ต้นไม้ในคั่งบางกะเจ้า
ช่วยลดโลกร้อน ลดคาร์บอน
ได้ ๖,๐๐๐ ตันต่อปี

ชาวบางกะเจ้า
กำหนดกฎร่วมกันว่า
ห้ามตัดต้นไม้
ทุกต้นใน ๖ ตำบล

พระราชินีแก้ปัญหาน้ำ “คั่งบางกะเจ้า”

“คั่งบางกะเจ้า”
มีรูปร่าง
เป็นอย่างไรนะ

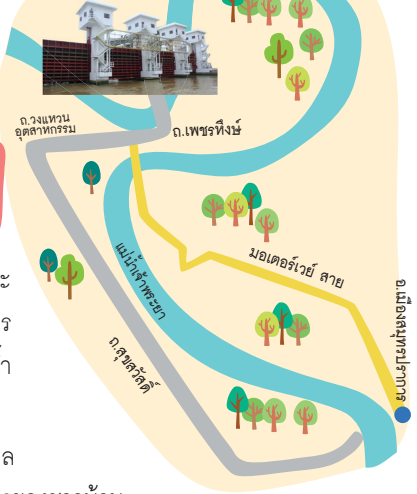
เป็นเกาะรูปร่างคล้ายกะเพราอยู่ตอนใต้สุดของดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำเจ้าพระยา ห่างจากอ่าวไทยไม่ถึง ๒๐ กิโลเมตร แต่ก่อนเรียกกันว่า “คั่งข้าวเหนียวมูน” เพราะถั่วจะนึ่งเรืออ้อมคั่งได้ใช้เวลานานเป็นวัน

คลองลัดโพธิ์จากคลองที่ถูกลืมกลายเป็นคลองลัดน้ำมากประโยชน์

- ช่วยระบายน้ำเหนือล่งสู่ทะเลได้เร็วขึ้น ลดระยะทางการไหลลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยาจาก ๑๕ กิโลเมตร เหลือเพียง ๖๐๐ เมตร ลดเวลาการเดินทางของน้ำจาก ๕ ชั่วโมงเหลือ ๑๐ นาที
- บรรเทาปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพฯ และปริมณฑล
- ช่วยชะลอน้ำเค็มที่จะไหลเข้าสู่พื้นที่การเกษตรของชาวบ้าน

คั่งบางกะเจ้ามีปัญหาน้ำท่วมเสมอ จากอิทธิพลของ “น้ำขึ้น-น้ำลงตามธรรมชาติ” เพราะอยู่ใกล้ทะเล ประชาชนเดือดร้อนจากน้ำท่วม พระราชินีแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยโครงการคลองลัดโพธิ์ตามแนวพระราชดำริ เพื่อช่วยระบายน้ำลงสู่ทะเล ทุกวันนี้ที่นี้ไม่เคยน้ำท่วมอีกเลย

โครงการประตระบายน้ำ คลองลัดโพธิ์

เด็กๆ
น้ำขึ้น-น้ำลง
เกิดจากอะไร

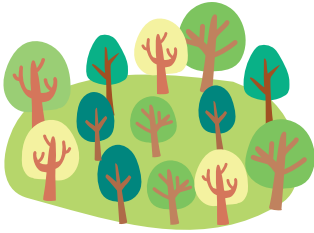

ระบบนิเวศ “พื้นที่สามน้ำ”

คั้งบางกะเจ้าได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเลขึ้นลง ทำให้มีระบบนิเวศ “สามน้ำ” น้ำจืด น้ำเค็ม น้ำกร่อย ส่วนดินมีความอุดมสมบูรณ์เพราะมีแร่ธาตุในดิน ตะกอนปากแม่น้ำ พืชและสัตว์จึงมีความหลากหลาย

ทำไมรากต้นไม้ บางชนิดถึงมี รากที่ขึ้นมาจากดิน

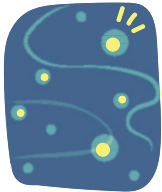
พืชพรรณที่น่าสนใจ

มีต้นไม้พื้นถิ่นมากมาย ทั้งขงโค โททะเล ตีนเป็ดน้ำ จาก กระติง ลำพู จิกสวน เหงือกปลาหมอดอกขาว ปอทะเล ตะเคียนทอง พิลังกาสา มะขาม

นก

เป็นสุดยอดพนักงานบำรุงป่า ช่วยรักษาระบบนิเวศ ที่มีทั้งนกกินน้ำหวาน นกกินผลไม้ และนกกินแมลง

มีนกอะไรบ้างนะ ?

หิ่งห้อย

แมลงปีกแข็งขนาดเล็กเรืองแสง ที่อาศัยตามพุ่มไม้ พบพลบค่ำจะบินไปเกาะตามต้นไม้สูงและกะพริบแสงจากลำตัว ตอนเป็นตัวหนอน หิ่งห้อยกินหอยขนาดเล็กเป็นอาหาร เมื่อโตเต็มวัยจะกินเพียงน้ำค้างเท่านั้น

เหี้ย

สัตว์เลื้อยคลานรูปร่างคล้ายจระเข้ แต่ตัวเล็กกว่า สำคัญต่อระบบนิเวศ ช่วยทำความสะอาด เพราะเหี้ยชอบกินสิ่งปฏิกูล ซากสัตว์ ของเน่าเสีย

สวนศรีนครเขื่อนขันธ์...ห้องเรียนธรรมชาติ

จีจักรยานบนเส้นทางศึกษาธรรมชาติ “ป่าสามยุค”

สวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติ
ที่เจ้าหญิงหัวใจอนุรักษ์ สานต่อตาม
รอยพระราชทานเพิ่มเติมสีเขียวให้พื้นที่
คิ่งบางกะเจ้า มีทั้งป่าธรรมชาติ
ร่องสวนผลไม้และไม้ผลดั้งเดิม
ของชาวสวน สระน้ำขนาดใหญ่
เส้นทางจักรยาน เส้นทางศึกษา
ธรรมชาติ หอดูนก

สนุกเพลิดเพลิน เส้นทางเรียนรู้ในคังบางกะเจ้า

เพชรหิรัญษ์ คือชื่อของอะไร ?
เป็นชื่อของถนนสายหลัก
ในคังบางกะเจ้า และเป็นชื่อกล้วยไม้
ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลกด้วย

หมู่บ้านมอญทรงคนอง
ชุมชนคนไทยเชื้อสายรามัญหรือ
มอญที่อยู่มาตั้งแต่รัชกาลที่ ๒

สวนศรีนครเขื่อนขันธ์

สวนแสนร่มรื่นที่ได้ชื่อจากพระราชทาน มีความหมายว่า
“สวนแห่งแรกของนครเขื่อนขันธ์”

ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ตลาดน้ำที่มีอาหารและผลไม้
อร่อย ชนมโบราณหากินยาก งาน
ฝีมือหัตถกรรมมากมาย

พิพิธภัณฑ์ปลากัดไทย

แต่เดิมเรียกคูร่องสวนที่นี่เป็น
แหล่งอนุบาลพันธุ์ปลาลากชนิด
ทั้งปลากัด ปลาเสือตอ ฯลฯ

บ้านรูปหอมสมุนไพร

มาเรียนรู้วิธีการทำรูปหอม
แบบโบราณกัน

ระบบนิเวศดงจาก

“จาก” เป็นพืชริมน้ำที่พบมากใน
ดงบางกะเจ้า ใบจากนำมาปรุงหลังคา
ห่อขนมจาก ผลนำมากินสด เชื่อมกับ
น้ำตาลเรียก “ลูกจากลอยแก้ว”

หอดูนก

ลองสะพายกล้องส่อง
ทางไกลขึ้นชั้นบนของหอดูนก
ที่สูง ๗ เมตร เห็นวิวมูมสูง
สีเขียวสุดสายตาของสวน
และนกหลากหลายพันธุ์ ทั้งนก
กินพืช นกกินแมลง นกกินปลา

สะพานเขื่อนจันฉิมรรค

สะพานไม้ที่ทอดยาวไปในสระน้ำในสวนศรีฯ
รายรอบด้วยต้นไม้นานาชนิด เกะกะกลางน้ำมีเหี้ย
อาศัยอยู่จำนวนมาก ในน้ำก็มีปลามากมาย
รวมทั้งปลาเสือแสนรู้

วิถีชุมชนร่องสวน

ในคુંบางกะเจ้ามี
ลำคลองตัดผ่านหลายสาย
ชาวบ้านทำเกษตร
โดยปลูกแบบร่องสวน
ในหน้าแล้งน้ำในร่องสวน
ที่สะสมไว้จะเอามารดต้นไม้
ส่วนหน้าฝนน้ำไม่ท่วม
เพราะร่องสวนช่วยกักเก็บน้ำ

ชุมชนเข้มแข็งหัวใจนักอนุรักษ์

สวนป่าเขตน้อมเกล้า และสวนป่าทรงคนอง ศูนย์กลางการเรียนรู้เรื่องธรรมชาติ ซึ่งคนในท้องถิ่นร่วมกันจัดการและดูแลรักษาอย่างเข้มแข็ง พื้นฟูระบบนิเวศบึงน้ำจืด ทำปุ๋ยอินทรีย์จากธรรมชาติ ผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบธรรมชาติ ทั้งขนมไทย น้ำสมุนไพร สมุนไพร ฯลฯ

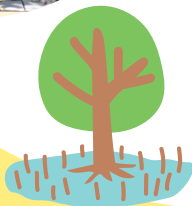
เดินลานลำพู ดูหิ่งห้อยสำรวจระบบนิเวศ

ผู้ใหญ่ใจดีกลุ่มอนุรักษ์ลำพูบางกระสอบ
ที่ชวนเยาวชนในชุมชนช่วยกันดูแลรักษา
ธรรมชาติของคુંบางกะเจ้า ไปรู้เรื่องหิ่งห้อย
และระบบนิเวศ

ตามหาดันลำพู

ดันลำพูไม่มีรากแก้ว มีรากเล็กๆ แดกแขนง
ทางด้านล่างทำหน้าที่ยึดเกาะ และมีรากฝอยในการ
ดูดซึมน้ำและสารอาหาร ส่วนรากพิเศษช่วยใน
การหายใจ รากทรงกรวยแหลมยาวแทงโผล่พื้นดิน
รอบโคนต้น เรียกว่า "รากอากาศ"

ทำไมหิ่งห้อยถึงหลงรักต้นลำพู

ลำพูเป็นต้นไม้ใหญ่ มีใบขนาดเล็กเหมาะสำหรับหิ่งห้อยโตเต็มวัยเกาะเพื่อผสมพันธุ์ ตัวอ่อนอยู่อาศัยรากของต้นลำพูจะชี้เหนือพื้นดิน เมื่อน้ำทะเลขึ้นตัวหนอนหิ่งห้อยก็จะหนีน้ำขึ้นไปอยู่บนรากอากาศ

เด็กๆ รู้หรือไม่ว่า
หิ่งห้อยชนิดใดในคังบางกะเจ้า
เป็นหิ่งห้อยชนิดใหม่ของโลก

เด็กๆ ลองใช้ดินสอสีสีขาววาดรูปหิ่งห้อยในนี้ดูสิ

โครงการคังบางกะเจ้าเฉลิมพระเกียรติฯ

📍 ต.บางกะเจ้า อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ

🕒 ศูนย์จัดการพื้นที่สีเขียวเชิงนิเวศนครเขื่อนขันธ์

๐๒ ๒๕๖๑ ๐๙๗๒

การเดินทาง

ตะลุยไร่เกษตรทฤษฎีใหม่ แห่งแรกของประเทศไทย

โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมิ่งมงคลชัยพัฒนา
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.สระบุรี

พระราชามองเห็นว่าพื้นที่บริเวณนี้มีฝนตก
น้อย ไม่มีระบบชลประทาน ดินเป็นดินเหนียว
ปนทรายจืดเปิด ชาวบ้านปลูกพืชผลลำบาก เกิด
ความยากจน แต่มีวัดที่เหมาะสมแก่การพัฒนาและ
ควรใช้พื้นที่โดยรอบสาธิตการเกษตรทฤษฎีใหม่ที่
พระราชาคิดค้น เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และสร้าง
ผลผลิตให้โครงการหลวง พื้นที่วัดแห่งนี้จึงเป็น
ศูนย์กลางในการเชื่อมโยงชาวบ้านและหน่วยงาน
ราชการให้เกื้อกูลกัน

ตามหลัก

“บวร” บ้าน + วัด + โรงเรียน

ตราประทับ

เด็กๆ ไร่ใหม่ดินดีสำหรับ
ปลูกพืชเป็นแบบไหน
แล้วดินเหนียวปนทราย
จืดเปิดเป็นอย่างไรนะ

มาทำความรู้จักกับแปลงเกษตรทั้งสองแบบ

เด็กๆ คิดว่า
สระน้ำในไร่
เลี้ยงปลาอะไร
ได้บ้างนะ

แปลงเกษตรแบบผสมผสาน

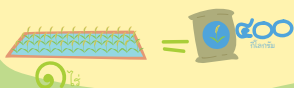
เป็นการปลูกพืชที่ไม่มีการตายตัว ไม่มีการคำนวณปริมาณต่างๆ ส่วนมากมักปลูกไม้ผลยืนต้น
อย่างผลไม้ตามฤดูกาลที่ควบคุมราคาได้ สลับกันบนพื้นที่ มีสระน้ำไว้กักเก็บน้ำและเลี้ยงปลา
และปลูกหญ้าแฝกโดยรอบกันการทลายของหน้าดิน สวนพรรณไม้หอม สวนไม้ผลในที่ดอน

พระราชกำนวณแล้วว่า

คนกินข้าวคนละ ๒๐๐ กิโลกรัมต่อปี

นา ๑ ไร่จะให้ผลผลิต ๔๐๐ กิโลกรัม

เมื่อ ๑ บ้านทำนาบนพื้นที่ ๕ ไร่
จะมีข้าวกินเพียงพอและเหลือขาย

เกษตรทฤษฎีใหม่

จัดสรรที่ดินทำกินขนาดเล็ก : แหล่งน้ำและที่อยู่อาศัย
ตามสัดส่วน ๓๐:๓๐:๓๐:๑๐ แบบนี้

๓๐%

จุดประสงค์ ๓๐ เปอร์เซ็นต์
เพื่อเก็บกักน้ำฝนไว้ใช้ชั่วนานปี
หากมีน้ำเหลือนำมารดพืช
ที่ใช้ให้น้อย

ทำนา ๓๐ เปอร์เซ็นต์
เพื่อปลูกข้าวไว้กิน

๓๐%

ปลูกพืชสวนพืชไร่
๓๐ เปอร์เซ็นต์
ยึดหลักว่าพืชใด
เอาไว้กิน

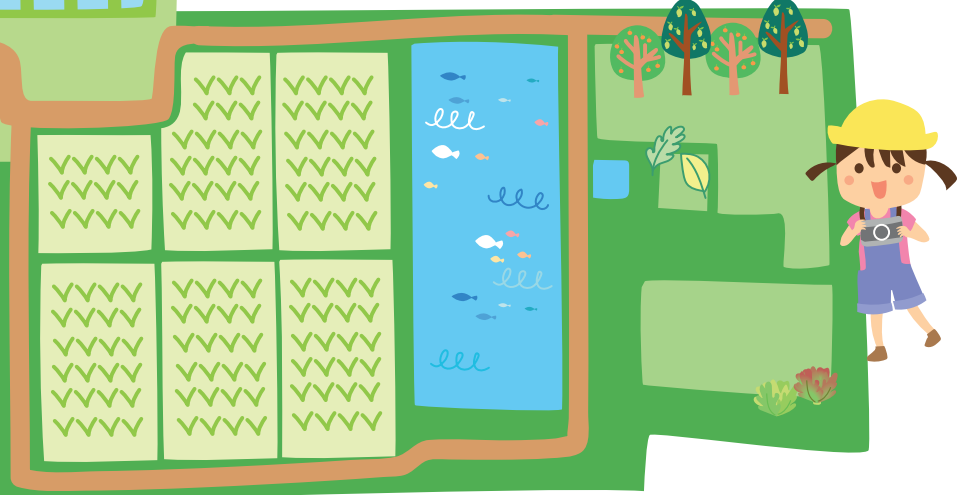
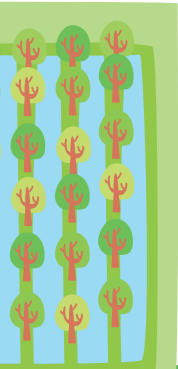
๓๐%

๑๐%
ที่อยู่อาศัย ๑๐ เปอร์เซ็นต์
ทั้งตัวบ้านและ
โรงเก็บของต่างๆ
รวมถึงถนนเข้าบ้าน

พระราชานักคิดคำนวณบอกเราว่า

สระน้ำ ๑ ไร่ น้ำมีการระเหยตัว
ทุกวัน อัตราวันละ ๑ เซนติเมตรใน
ช่วงที่ฝนไม่ตก ดังนั้นจึงควรปลูกไม้ผล
ยืนต้นโดยรอบเพื่อชะลอลม ส่วนในน้ำ
ให้ปลูกพืชน้ำ เช่น ผักบุ้ง ผักกะเฉด
เพื่อคลุมผิวน้ำ

พื้นที่ปลูกไม้ผลควรปลูกพืช ๓

ระดับบน

ปลูกไม้
สำหรับใช้สอย
เช่น สะเดา ชีเหล็ก
ยางนา

ระดับกลาง

ปลูกผักหวานป่า
น้อยหน่า มะนาว

ระดับล่าง

ปลูกสมุนไพรพื้นบ้าน ขมิ้น
ฟ้าทะลายโจร
โสมไทย จิง ข่า กระชายดำ

มาเร็วอย่าช้า...มาดำนากันเถอะ

เด็กๆ ไร่ใหม่ มีตัวอะไร
บ้างในนา ที่เป็นศัตรู
สำคัญของข้าว

นาดำ ให้ผลผลิตข้าว
คุณภาพดีกว่า นาหว่าน
ข้าวนาดำจะแตกกอเยอะกว่า
มีรวงใหญ่ น้ำหนักดี

พระราชาส่งเสริมให้ทำนาปี เพราะนาปรัง
ต้องใช้น้ำมากในการปลูก ต้องอาศัยน้ำจาก
ชลประทานปริมาณมาก ในระยะยาวดินก็จะ
ขาดแร่ธาตุ ขาดความอุดมสมบูรณ์ เพิ่มประชากร
โรคและแมลงทำให้เกษตรกรใช้สารเคมีมากขึ้น
ไม่เกิดผลดี

สูตรบำรุงดินจากพระราชา

หลังหน้าทำนา ให้ปลูกพืชตระกูลถั่วเพื่อบำรุงดิน
เพิ่มแร่ธาตุอินทรีย์ให้ดิน ไม่ว่าจะเป็นถั่วเหลือง
ถั่วเหลืองฝักสด ถั่วเขียว ข้าวโพดหวาน ข้าวโพด
ข้าวเหนียวงา มะระ

พระราชาบอกว่า
จะเลือกเกษตรผสมผสาน
หรือเกษตรทฤษฎีใหม่
ให้ดูความเหมาะสม
กับพื้นที่เป็นหลัก

ทฤษฎี ๓ ขั้น ของเกษตรทฤษฎีใหม่ที่พระราชาวาไว้

ขั้นที่ ๑ ปลูกเพื่อกินในครัวเรือน

ขั้นที่ ๒ รวมพลังช่วยกันวางแผน
การผลิตเพื่อการศึกษา
การค้า พัฒนาความ
เป็นอยู่ของชุมชน สังคม

ขั้นที่ ๓ ดำเนินการทำธุรกิจร่วมกัน เช่น โรงสีข้าว
สหกรณ์การเกษตร สถานีบริการน้ำมัน

หลังจากตะลึงไรร
ของพระราชาก็
เด็กๆ คิดว่า
เกษตรแบบ
ผสมผสาน
แตกต่างกับ
เกษตรทฤษฎีใหม่
อย่างไร

โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

- ๑ ต.ห้วยบง อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.สระบุรี
- ๒ สามารถเข้าชมได้ทุกวันไม่เว้นวันหยุดราชการ
- ๓ มูลนิธิชัยพัฒนา ๑๒ ๒๘๒ ๔๔๒๕ ๗ ต่อ ๑๒๐-๑๒๑
ในวันเวลาราชการ

www.chaipat.or.th/royal-projects-in-various-regions

การเดินทาง

เที่ยวเชิงเรียนรู้ที่หนองเสือ

พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติจัดการน้ำชุมชน
ตามแนวพระราชดำริ ชุมชนคลองรังสิต
จ.ปทุมธานี

เดิมทีพื้นที่ชุมชนหนองเสือ คลองรังสิต ประสบปัญหาน้ำท่วมสลับน้ำแล้งอยู่เสมอ
ส้มเขียวหวานที่ปลูกมีโรคระบาด ทำให้ชาวบ้านมีหนี้สิน ผู้นำชุมชนจึงคิดนำศาสตร์
พระราชทานเรื่อง “แก้มลิง” มาแก้ปัญหา เริ่มด้วยการจัดระบบน้ำให้เหมาะสมกับพื้นที่
ปรับเปลี่ยนปลูกพืชเศรษฐกิจหลากหลาย เกิดความสามัคคีเข้มแข็งในชุมชนจนสามารถ
ป้องกันภัยน้ำท่วมและเกิดรายได้ที่ดีในที่สุด

ตราประทับ

แก้มลิงคืออะไร

พระราชทานบอกว่าลิงมักเก็บอาหารไว้ในแก้ม
แล้วค่อยนำออกมากินในภายหลัง
การจัดการน้ำแบบแก้มลิง ก็คือการเก็บกักน้ำ
เอาไว้เพื่อให้ยามขาดแคลน

แถมลิงแบบเพิ่มรายได้
ทำ "แถมลิง" เก็บน้ำไว้
ในร่องสวน และปลูก
ต้นปาล์มตามแนวริมคลอง
ป้องกันตลิ่งพังทลาย
ในร่องสวนก็ยังใช้เป็น
พื้นที่ปลูกพืช เลี้ยงปลา
เพิ่มรายได้

ศาสตร์พระราชา แก้ปัญหาชุมชน

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ เกิดน้ำท่วมใหญ่หลายพื้นที่
ในจังหวัดปทุมธานี แต่ชุมชนหนองเสือ คลองรังสิต
สามารถรับมือได้ โดยไม่ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมเลย

ชาวบ้านหนองเสือสร้างบ่อพักน้ำ
และประตูควบคุมระดับน้ำด้วยตนเอง
ราคาถูก ประหยัดเงินมากกว่าการซื้อสำเร็จ
และมีการจัดตารางการดูแลน้ำกันเอง
ในชุมชนแบบเต็มใจ

ใช้ธรรมชาติ แก้ไขปัญหาระบบ

จากเคยปลูกสวนส้มซึ่ง
ส่งผลให้เกิดสภาพดินเปรี้ยว
ขาดความสมบูรณ์ มีโรคพืช
ระบาดง่าย ก็เปลี่ยนมาเป็น
สวนปาล์มน้ำมัน ที่ปลูก
และดูแลง่าย ไม่ทำให้ดิน
เสื่อมสภาพ ได้ราคาดีกว่า

ขุดลอกคลองกักเก็บน้ำ

เพื่อเพิ่มพื้นที่เก็บกักน้ำได้มาก น้ำไม่ท่วมยามหน้าฝน มีน้ำใช้เพียง
พอในหน้าแล้ง เกิดการเชื่อมต่อโครงสร้างชลประทานกับร่องสวนอย่าง
เป็นระบบ

พื้นที่ชุมชนคลองรังสิต ครอบคลุมพื้นที่คลอง ๘ ถึงคลอง ๑๐ มีบ่อบำบัดน้ำ และประตูควบคุมระดับน้ำ ๗๐ จุด ที่นี้เป็นพิพิธภัณฑ์มีชีวิตที่อยู่นอกอาคาร เรียนรู้ได้จากธรรมชาติ

แปลงตะไคร้

นาข้าว

เกษตรผสมผสานตามแนวทฤษฎีใหม่

จากการปลูกพืชชนิดเดียว เปลี่ยนเป็นเกษตรแบบผสมผสาน มีพืชไว้กิน ไว้ขายสลับกันไปตลอดปี แก้วมังกร ขนุน ตะไคร้ ดาหลา ยังมีผักสวนครัวมากมาย ในสวน เช่น พริก โหระพา มะนาว กัลย ฯลฯ เอาไว้กินและขาย บางบ้าน ก็ขุดบ่อปลาด้วย

สนุกเรียนรู้ในสวนปาล์มน้ำมัน

ปาล์มน้ำมันกำเนิดในแอฟริกาตะวันตก ชาวโปรตุเกสนำปาล์มน้ำมันมาปลูกในทวีปเอเชีย ที่อินโดนีเซีย

ที่นี่ปลูก
ปาล์มน้ำมัน
แบบมีร่องสวน
เด็กๆ รूमัย
ตัวอย่างไรนะ

ปาล์มน้ำมันเริ่มให้ผลเมื่ออายุ ๓๐ เดือน ทะลายปาล์มน้ำหนัก ๑-๖๐ กิโลกรัม ใหญ่ขึ้นตามอายุ

ปลูก "ปาล์มน้ำมัน" ตัวอย่างไรนะ

๓๐-๕๐
ปี

ปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่มีอายุยืน (๓๐-๕๐ ปี) ให้ผลผลิตต่อเนื่อง

ปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจที่ใช้เงินลงทุนน้อย ให้ผลกำไรดี

๓๐

ปาล์มน้ำมัน
เอาไปทำอะไรได้บ้างนะ
ปาล์มน้ำมัน
มีรูปร่างคล้ายต้นไม้อะไร

รากของต้นปาล์มน้ำมันมีความแข็งแรง ช่วยยึดเกาะหน้าดินไม่ให้พังทลาย

ปาล์มน้ำมันมีความทนทาน แม้อยู่ในน้ำท่วมนานถึง ๑ เดือนก็ไม่ตาย

เรือดูดตะกอนเลน...อาวุธสำคัญของชุมชน

เด็กๆ รู้ไหม
ตะกอนเลนมี
ประโยชน์
อย่างไร
ต่อต้นไม้

ใช้เปิดร่องส่งน้ำ
ไปยังพื้นที่ทางไกล

ตะกอนเลนที่ได้
ช่วยเพิ่มความชุ่มชื้นให้ดิน
และเป็นปุ๋ยให้ต้นไม้

รู้ไหมว่า เรือดูดตะกอนเลน
ของโครงการช่วยลดค่าใช้จ่าย
ของเกษตรกรในการไปเช่าใช้
ได้ปีละเกือบ ๑ ล้านบาท
เลยทีเดียว

ดูดตะกอนเลน
เพื่อเพิ่มความลึก
ของร่องสวน ทำให้
เก็บกักน้ำได้มากขึ้น

ลดการใช้น้ำ
ชลประทานจาก
เขื่อนป่าสัก
ชลสิทธิ์

i

พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติจัดการน้ำชุมชนตามแนวพระราชดำริ

ชุมชนคลองรังสิต

ต.บึงข่าอ้อ อ.หนองเสือ จ.ปทุมธานี

๐ ๒๙๐๕ ๙๙๙๖

การเดินทาง

เดินเล่นสวนป่า ตามหาสมบัติ จากภูผาสู่มหานคร ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ จ.นครนายก

จากพื้นที่เดิมเป็นทุ่งนาแห้งแล้ง มีปัญหาดินเปรี้ยว เพราะปลูกได้ไม่ดี เจ้าหญิงนักพัฒนา ทรงนำแนวทางของพระราชามาใช้ ให้สร้างโครงการ ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติขึ้น เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งความรู้ แสดงแนวคิดทฤษฎี และศาสตร์ของพระราชา ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง “พออยู่ พอกิน พอใช้”

พื้นที่ได้จากการระเบิดภูเขาเพื่อสร้างเขื่อนขุนด่านปราการชลถูกนำมาถมพื้นที่ และเริ่มปลูกต้นไม้ในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ สิบปีผ่านไป ที่นี้กลายเป็นพื้นที่สีเขียวแหล่งเรียนรู้ตามรอยพระราชา จากภูผาสู่แม่น้ำ จากภาคเหนือจรดภาค

ตราประทับ

ภูมิ หมายถึง แผ่นดิน
รักษ์ หมายถึง การรักษา

ภูมิรักษ์ จึงหมายถึง ผืนดินที่แสดงแนวคิด
ของในหลวงในการรักษาธรรมชาติ

ที่นี่มีอะไรให้เรียนรู้บ้าง

พิพิธภัณฑ์แสง สี เสียง ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ

เรียนรู้แนวคิดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระราชา ที่แบ่งแนวคิดการบริหารจัดการเป็น ๔ ส่วน คือ การบริหารจัดการดิน การบริหารจัดการน้ำ การบริหารจัดการป่า และการบริหารจัดการมนุษย์

เรื่องซี้ๆ ที่น่ารู้

กลิ่นของอุจจาระบ่งบอกอะไร

...เหม็นมาก...

กินเนื้อสัตว์มากทำให้บูดเน่าภายใน กินอาหารที่ไม่มีกากใยเพียงพอ ลำไส้ใหญ่มีแบคทีเรียที่มีอันตรายต่อสุขภาพจำนวนมาก

...เหม็นปานกลาง...

กินเนื้อสัตว์สมดุลกับผักและผลไม้

...เหม็นน้อย...

กินผักและผลไม้มากกว่าเนื้อสัตว์

...ไม่มีกลิ่น...

กินแต่ผักและผลไม้

๑๕ วัน
หมดกลิ่น

๒๘ วัน
หมดเชื้อที่อุจจาระ
๖๐ - ๗๐ องศา

ประโยชน์ของซี้ที่เราอาจไม่รู้

การขยายตัวของเมือง จำนวนคนเพิ่มขึ้นทำให้เกิดการระบายของเสียจากตัวคนมากขึ้น พระราชทรงเล็งเห็นถึงการนำของเสียจากตัวคนกลับมาใช้ประโยชน์สูงสุด ด้วยกระบวนการหมัก

สมบัติที่ซ่อนอยู่ จากภูเขาสู่แม่น้ำ จากภาคเหนือสู่ภาคใต้

มาเรียนรู้ธรรมชาติ ทั้ง ๔ ภาค จากศาสตร์พระราชากันเถอะ

ภาคเหนือ : รักษาป่าต้นน้ำ

ป่าเปียกป้องกันไฟ

ในฤดูแล้งมักเกิดไฟป่า พระราชาทรงบอกว่าการสร้าง “ป่าเปียก” คือวิธีป้องกันไฟป่าได้ดีที่สุด ป่าเปียกสร้างได้ยังไงบ้างนะ

ใช้แนวคลองส่งน้ำ
และแนวพืชชนิดต่างๆ

ปลูกไม้โตเร็ว
คลุมร่องน้ำ

สร้างภูเขาป่า
ค่อยๆ ปล่อยน้ำไหลซึมลงดิน

ปลูกต้นกล้วย
เป็นแนวห่างกัน ๒ เมตร

สร้างแนวกันไฟป่า
ด้วยน้ำระบบชลประทาน

ใช้ฝายชะลอ
ความชุ่มชื้น

ป่าเปียกมีประโยชน์
ยังไงนะ

พระราชกฤษฎีกาบอกไว้ เพื่อป้องกันการทำลายป่า

ต้องให้คนปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง เพื่อได้ประโยชน์ครบในพื้นที่เดียว

ประโยชน์ของการปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง

ป่าพอลูปลูกไม้ที่สามารถนำมาสร้างบ้านได้ เช่น สัก ตะเคียน ยางนา ชิงชัน

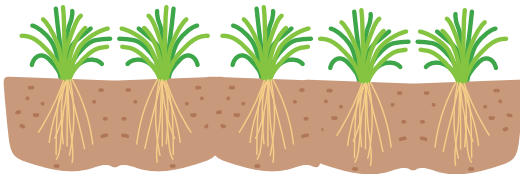

ป่าพอกินปลูกไม้กินได้เพื่อกิน หากมีเหลือก็นำไปขายสร้างรายได้

ป่าพอใช้ปลูกไม้โตเร็ว เช่น ไม้ไผ่ กระถินเทพา ซึ่งนำมาใช้งานและทำถ่านฟืน

เมื่อมีครบป่า ๓ อย่าง ก็จะเกิดป่าพอร่มเย็น ทำให้ดินดีน้ำดีตามมา

หญ้าแฝก ตัวช่วยสารพัดประโยชน์ เล็กๆ เคยเห็น ต้นหญ้าแฝกมั้ย

หญ้าแฝก : “กำแพงที่มีชีวิต”

รากของหญ้าแฝกยาวมาก ตรงดิ่งลงดิน รากของหญ้าแฝกช่วยยึดหน้าดินไม่ให้พังทลาย ทำให้ดินดี เก็บความชุ่มชื้น ต้นหญ้าแฝกช่วยดักตะกอนไม่ให้ไหลลงไปที่บดม ในแหล่งน้ำต่างๆ

พระราชกฤษฎีกาบอกว่า “อย่าปอกเปลือกเปลือยดิน ให้หม่มดิน”

หม่มดิน คือ การนำเศษใบไม้ เศษฟาง เศษหญ้า ที่แห้งแล้วมาคลุมบริเวณโคนต้นไม้ ประโยชน์จากการหม่มดิน คืออะไรนะ

- เป็นที่อยู่อาศัยจุลินทรีย์ที่ช่วยย่อยสลายซากพืชซากสัตว์ ย่อยแรมธาตุที่อยู่ในดิน ทราาย
- เป็นอาหารให้สัตว์หน้าดิน เช่น ไส้เดือน กิ้งกือ ที่ช่วยพรวนดิน และถ่ายมูลเป็นปุ๋ยให้พืช
- ช่วยรักษาความชุ่มชื้น
- เมื่อย่อยสลายจะกลายเป็น “ฮิวมัส”

คือ อาหารหรือปุ๋ยสำหรับพืชนั่นเอง

ภาคกลาง : เกษตรทฤษฎีใหม่

เกษตรทฤษฎีใหม่ คืออะไรนะ

คือแนวทางที่พระราชทานไว้ เพื่อให้เกษตรกรรู้จักใช้พื้นที่ทำกินให้เกิดประโยชน์สูงสุด พึ่งพาตัวเองได้ ไม่ว่าสภาวะธรรมชาติจะเป็นอย่างไร เช่น ฝนแล้งก็อยู่ได้ โดยให้แบ่งพื้นที่ ออกเป็น ๔ ส่วน สำหรับใช้ประโยชน์

ส่วนที่ ๑
เขตสระน้ำ ๓๐ %
ไว้เป็นแหล่งน้ำให้
รดพืช เลี้ยงปลา

ส่วนที่ ๒
นาข้าว ๓๐ %
ปลูกข้าวกินเองสบายๆ

ส่วนที่ ๓
พื้นที่สำหรับ
ปลูกพืชไร่พืชสวน
๓๐ %
ไว้กิน ไว้ขาย

ส่วนที่ ๔ บ้าน
ที่อยู่อาศัย และ
โรงเรือน
ต่างๆ ๑๐ %

เดินสวนสมุนไพรตามเส้นทางแกงส้ม

เด็ดๆ เคยกินแกงส้มไหม
ผู้ใหญ่ในเครื่องแกงส้ม
มีสมุนไพรอะไรบ้าง

ภาคอีสาน : ส่งเสริมอาชีพในพื้นที่ที่มีน้ำน้อย

ธนาคารข้าวมีประโยชน์อย่างไร

ไว้เก็บสะสมข้าวเพื่อป้องกันปัญหาเมื่อขาดแคลนข้าว
นั่นเอง เหมือนการฝากเงินไว้ในธนาคาร ปีไหนฝนตกดี
ปลูกข้าวได้มาก เหลือกิน ก็เอาไปฝากไว้ในธนาคารข้าว
ปีไหนฝนแล้ง ปลูกข้าวได้น้อย ก็ไปเบิกข้าวจากธนาคารข้าว
มากินมาขายนั่นเอง

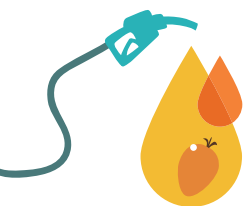

อีสานนิยมปลูกผักที่ใช้ใช้น้ำน้อย

ลองบอกหน่อย
เด็กๆ เคยเห็นเครื่องไม่ข้าวไหม

ภาคใต้ : สร้างพลังงานทดแทน

พระราชกฤษฎีกาให้แนวทางรู้จัก
สร้างพลังงานทดแทนมาใช้ จากสิ่งที่มีอยู่

ไบโอดีเซล นำน้ำมันปาล์ม
และน้ำมันที่ใช้แล้วในครัวเรือนมา
ทำน้ำมันไบโอดีเซลได้นะ เพื่อให้
เกษตรกรไทยขายน้ำมันได้ราคา
ไม่เสียเปรียบด้านการค้า ลดการ
ซื้อน้ำมันจากต่างประเทศ

เด็กๆ รู้ไหม
พลังงานทดแทนคืออะไร
สร้างได้ยังไงบ้างนะ

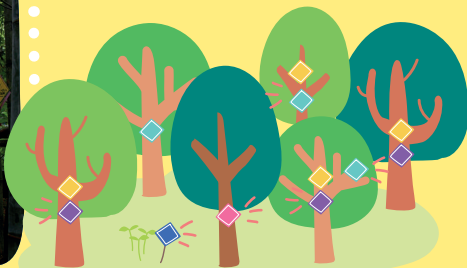
เตาเผาถ่าน เศษกิ่งไม้
จากการตัดตกแต่งต้นไม้ใน
สวนในไร่ เอามาเผาถ่านได้นะ

เตาถ่านน้ำมัน ๒๐๐ ลิตร สร้างง่ายๆ สามารถควบคุม
อุณหภูมิหน้าเตาได้ ทำให้มีชี้่ถ่านน้อย ได้เนื้อถ่านเยอะ
ควันไม่มาก แถมยังนำมาใช้ทำน้ำส้มควันไม้ได้แมลง

ฮัลโหล...ฮัลโหล ต้นไม้พูดได้

ตลอดเส้นทางการเดินในศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ
ได้ต้นไม้ต่างมีป้ายปักให้ข้อมูลความรู้
เหมือนต้นไม้พูดได้
และกำลังเล่าเรื่องราวต่างๆ
ให้เราฟัง

น้ำแดดเดียวคืออะไรกันนะ

น้ำแดดเดียว คือ การนำน้ำมา
ตากแดดเพียง ๑ วัน (โดยใส่ขวดแก้ว) ✨
เพื่อให้แสงแดดช่วยจัดเรียงโมเลกุล
ของน้ำ จนมีผลึกคริสตัล สามารถ
ดูดซึมแร่ธาตุ สารอาหารและออกซิเจน
เข้าสู่ร่างกายได้มากขึ้น ช่วยขับของเสียออกจาก
ร่างกาย และถ้าเป็นคืนเดือนหงาย สามารถนำไป
ตากแสงจันทร์ได้ เรียก "น้ำสุรียันจันทร์"

มาตามหาสมบัติในศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติกันเถอะ

จากภูเขาสู่มแม่น้ำ จากเหนือสู่ใต้ มีสมบัติอะไรซ่อนอยู่บ้างนะ

หญ้าแฝก

ห่มดิน

น้ำแฉอดเดียว

โซนไม้ไผ่

ป่า ๓ อย่าง
ประโยชน์ ๔

ป่าเปียก

แก้มลิง

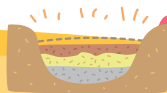
เผาถ่าน

ไบโอดีเซล

แกลิ่งดิน

มีสมบัติอะไรซ่อนอยู่บ้างนะ

- ▣ จงหาสมบัติที่ซ่อนอยู่ในผลิตภัณฑ์ในน้ำแฉอดเดียว ๑ คะแนน
- ▣ ใต้ดินที่ถูกห่ม มีสมบัติอะไรซ่อนอยู่ (จุลินทรีย์และชีวมวลนั่นเอง) ๑ คะแนน
- ▣ ชักน้ำไปใช้ประโยชน์ได้มัย อย่างไรนะ ๑ คะแนน
- ▣ ลำต้นของต้นกล้วยพิเศษอย่างไร ทำไมถึงปลูกเป็นป่าเปียก ๑ คะแนน
- ▣ ไม้ไผ่เอามาทำอะไรได้บ้างนะ ๑ คะแนน
- ▣ ขี้ของสัตว์อะไร คนนิยมนำมาทำปุ๋ย ๑ คะแนน
- ▣ ถ่าน ทำมาจากอะไรในธรรมชาติได้บ้างนะ ๑ คะแนน
- ▣ แกลิ่งดิน ...ดินเปรี้ยว คืออะไร รุ้มั้ยนะ ๑ คะแนน

เรื่อง ปุ๋ย

ฮู้เล่!! ใครหาสมบัติ
ได้ครบทุกจุด รับมงกุฎใบไม้
และหีบมหาสมบัติ
ก่อนนุ้รักซ์ไปเลย!!

ปลูกต้นไม้ในใจคน

เกษตรทฤษฎีใหม่

ฝาย

ธนาคารข้าว

ปุ๋ย

สายลมแสงแดด

i

ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ

๙๘/๑ หมู่ ๒ ต.หินตั้ง อ.เมือง จ.นครนายก

เปิดให้เข้าชมวันจันทร์-อาทิตย์ เวลา ๐๘.๐๐-๑๖.๓๐ น.

(สามารถเข้าชมโดยไม่มีค่าใช้จ่าย หากต้องการเข้าชมเป็นหมู่คณะต้องติดต่อล่วงหน้า)

๐ ๓๗๓๘ ๕๐๕๙

www.chaipat.or.th/royal-projects-in-various-regions/central/item

การเดินทาง

ไปเรียนรู้ที่วัดของพระราช วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก กรุงเทพมหานคร

ตราประทับ

พื้นที่บึงพระราม ๙ สมัยก่อนเป็นชุมชนแออัด รองรับน้ำเสียจากคลองลาดพร้าว และพื้นที่อื่นๆ ของกรุงเทพฯ ชุมชนอยู่ในสภาพสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีนัก พระราชาจึงให้พัฒนาพื้นที่บริเวณรอบบึงพระราม ๙ เริ่มจากบำบัดน้ำเสีย จากนั้นพัฒนาพื้นที่สร้างวัดเล็กๆ ให้เป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คน ส่งเสริมการศึกษา ให้ทุกคนช่วยเหลือพึ่งพากัน พัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน

“บวร” คือศาสตร์ที่พระราชาใช้รวมจิตใจผู้คน
“บวร” มาจากคำว่า บ้าน + วัด + โรงเรียน (ราชการ)
พระราชบาทว่า การพัฒนาจิตใจคนจากภายในเป็นสิ่งสำคัญที่สุด
เมื่อทั้งสามส่วนนี้ช่วยเหลือ พึ่งพากันและกันในการทำงาน
ด้วยความสามัคคีจะก่อเกิดประโยชน์ต่อสังคมสูงสุด

วัดพระราม ๙
เป็นพระอารามหลวง
ชั้นตรี ชนิดสามัญ

วัดพระราม ๙ ทำหน้าที่อะไรบ้าง

วัดพระราม ๙
คือ ไต ของกรุงเทพฯ
เพราะอะไร รู้ไหมนะ

ส่งเสริมให้โรงเรียน
มีการสอนเด็กแบบ
“พุทธวิถี”

เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับ
การพัฒนาสิ่งแวดล้อม เช่น
โครงการบำบัดน้ำเสีย การดูแลรักษา
ต้นไม้ตามแนวคิด
ของพระราชอา

เป็นสถานที่เผยแพร่
ศีลธรรมอันดีและ
จัดกิจกรรมทางศาสนา
ให้ชาวบ้าน

เป็นตัวกลางในการ
เชื่อมความสัมพันธ์
ของผู้คน วัด
และโรงเรียน

เป็นสถานที่
สำหรับประกอบ
พิธีต่างๆ
ของพระ

เวลามาวัด เด็กๆ
ทำกิจกรรมอะไร
บ้างนะ

พระราชอาบอกว่า การพัฒนาจิตใจคน
ไม่จำเป็นต้องเน้นเงิน การมาไหว้พระ สวดมนต์
ที่วัดนี้ก็ก่อให้เกิด “บุญ” แล้ว

โรงเรียน “พุทธวิถี” เป็นแบบไหนกันนะ

เด็กๆ ต้องมี
ความกตัญญูต่อ
สิ่งที่ใช้เสมอ

เด็กทุกคนต้องรู้
หน้าที่ของตน

ทุกเข้าก่อนเข้าเรียน
มีการนั่งสมาธิ
สร้างความสงบ
ก่อนการเรียนรู้

มีการชมเชยเมื่อ
เด็กๆ ทำความดี
เพื่อปลูกฝังและ
เป็นกำลังใจ

สิ่งน่าสนใจในวัดของพระราชฯ

ทำไมใครๆ เรียกวัดนี้ว่า
“วัดในหลวง” หรือ
“วัดรัชกาลที่ ๙”

ในพระอุโบสถมี
พระพุทธรูปจันทรมลิต
ปางมารวิชัยห่มจีวร
แบบพระสงฆ์จริง
ผสมผสานอุดมคติ
และความเหมือนจริง

อาคารทุกหลังมีสีขาวหมายถึง
ความบริสุทธิ์ สะอาด

พระราชฯตั้งใจให้สร้างวัดออกมาดูเรียบง่าย
ประหยัด เน้นการใช้งานให้เกิดประโยชน์

กักันช่วยพัฒนา
มีกลไกการทำงาน
แบบไหนใครรู้บ้าง

แก้ไขปัญหาหน้าเฝ้าเลีย
ในบึงด้วยการเติม
อากาศลงในน้ำ
จากกักันช่วยพัฒนา

มีโครงการปล่อยน้ำ
ศึกษาที่ใช้รากหญ้าแฝก
ในการกรองน้ำเสีย

i

วัดพระราม ๙ กาญจนภิเษก (เป็นพระอารามหลวง ชั้นตรี ชนิดสามัญ)

๙๙๙ ซ.พระราม ๙ กาญจนภิเษก ๑๙ ถ.พระราม ๙
เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

๐ ๒๓๑๘ ๕๙๒๖-๘

www.Watphraram9.org

การเดินทาง

ไปดูเพาะเลี้ยงปลาของพระราช โครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาบ้านเกาะกา (ศูนย์เพาะเลี้ยงปลานิลจิตรลดา) จ.นครนายก

ศูนย์เพาะเลี้ยงปลานิลแห่งนี้เกิดจากความตั้งใจของเจ้าหญิงนักพัฒนาที่ต้องการ
ต่อยอดความคิดของพระราชบิดาที่อยากขยายพันธุ์ปลานิลจิตรลดาแท้ ให้เกิดประโยชน์
ต่อประชาชนและเกษตรกร รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ สาธิตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
ให้แก่ผู้สนใจ

ตราประทับ

จริงๆ แล้วปลานิลเป็นปลาต่างประเทศ
ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ พระราชทานปู่น นำปลา ๕๐ ตัว
มามอบให้พระราชบิดาของเร พระราชบิดาทดลอง
เลี้ยงปลาเหล่านี้ไว้ในวัง เห็นว่าปลาเลี้ยงง่าย โตไว
จึงคิดขยายพันธุ์ปลาให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชน
และเกษตรกร โดยตั้งชื่อว่า “ปลานิล”

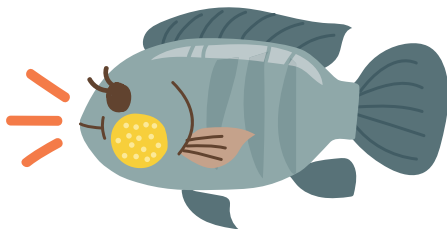
มารู้จักการเพาะพันธุ์ปลาชนิดกัน

การวางไข่ของปลานิล

ในช่วงผสมพันธุ์ ปลานิลตัวเมียจะวางไข่ประมาณ ๕๐๐ ฟอง จากนั้นตัวผู้ปล่อยน้ำเชื้อลงไป ปลานิลตัวเมียจะเก็บไข่ที่ผสมพันธุ์แล้วมเอาไว้ในปาก ป้องกันศัตรูที่จะมากินไข่จนกว่าจะฟัก

การผสมพันธุ์ของปลานิล คือ การผสมพันธุ์แบบภายนอกหรือภายนอก

เรียนรู้ “การเคาะปากปลา”

ที่นี่สามารถขยายพันธุ์ปลานิลพันธุ์จิตรลดาให้แก่เกษตรกรในนครนายกและพื้นที่ใกล้เคียงได้กว่า ๑ ล้านตัวต่อปี

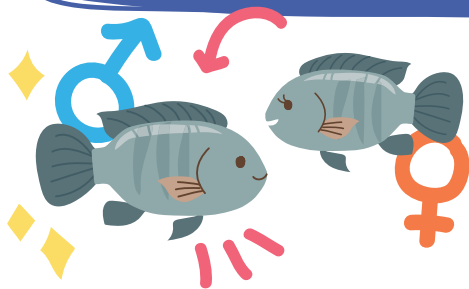

คือ การนำไข่ออกจากปากแม่ปลา สามารถทำได้ทุก ๕ - ๗ วัน โดยการเปิดปากปลาตัวเมียทีละตัวให้คายไข่ออกมา ทำได้โดยการบีบปากแม่ปลาให้อ้าปากและเก็บไข่ไปใส่ระบบเพาะฟัก

ปลานิล ปลาน้ำจืด กินพืชเป็นอาหาร เช่น ปลายข้าว สาหร่าย รำละเอียด ฯลฯ ชอบอยู่รวมกันเป็นฝูง เป็นปลาที่มีความอดทน ปรับตัวกับธรรมชาติได้ดี

เคยได้ยินไหม “ปลานิลแปลงเพศ” ได้

คือ กระบวนการกำหนดให้ปลานิลเป็นเพศผู้ เพราะปลานิลเพศผู้มีการเจริญเติบโตสูงกว่าตัวเมีย มีขนาดตัวใหญ่สามารถกำหนดให้มีขนาดตัวเท่ากันได้ทั้งบ่อ ส่งผลให้ขายได้ราคาดี

วิธีการแปลงเพศปลานิล

หลังพักไข่จะใช้เวลาอนุบาลลูกปลาในถาดประมาณ ๓-๗ วัน จึงเริ่มให้อาหารที่ผสมฮอร์โมนเพื่อแปลงเพศให้เป็นเพศผู้ ก่อนจะย้ายลงบ่ออนุบาล

การโรยปุ๋ยมูลสัตว์แห้งลงไปในบ่อปลา เพื่อให้เกิดอาหารธรรมชาติ เช่น ตะไคร่ ไรน้ำ และตัวอ่อนแมลงในน้ำ

มาเดินเล่นสำรวจบ่อปลานิลกัน

โครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาบ้านเกาะกา (ศูนย์เพาะเลี้ยงปลานิลจิตรลดา)

📍 บ้านเกาะกา ต.ท่าเรือ อ.ปากพลี จ.นครนายก

🕒 ๐ ๓๗๓๙ ๗๑๐๖

การเดินทาง

สนุก...เสริมความรู้สู่อาชีพในฝัน อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จ.นครปฐม

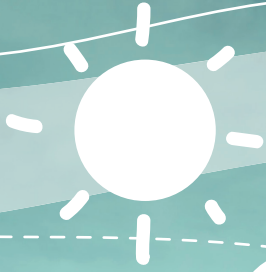
เจ้าหญิงนักพัฒนามีความคิดที่จะสร้างพื้นที่ส่งเสริมความรู้ด้านต่างๆ และแหล่งฝึกวิชาชีพที่หลากหลายให้แก่เยาวชนและประชาชนทั่วไปเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวอย่างสุจริตและพอเพียงตามแนวคิดของพระราชภา นอกจากนี้ยังให้บริการช่วยเหลือชุมชนเป็นพื้นที่ส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อเพิ่มรายได้

พระราชภาบอกว่า มีความรู้
ความสามารถ หากไม่ลงมือทำ
ก็ไร้ประโยชน์

ตราประทับ

พื้นที่แห่งการเรียนรู้อันหลากหลาย

อุทยานการอาชีพชัยพัฒนาแห่งนี้มีพื้นที่ ๓๕ ไร่

มีอาคารสำหรับอบรมและทำกิจกรรมต่างๆ มีห้องจัดประชุมวิชาการและงานเลี้ยง

มีห้องสมุดประชาชนทันสมัย
ที่ให้ยืมหนังสือ
และวารสารต่างๆ เกี่ยวกับ
วิชาชีพ ห้องอบรมภาษา
และคอมพิวเตอร์

ร้านค้าภัทรพัฒน์
จำหน่ายผลิตภัณฑ์โครงการ

มีร้านค้าและตลาดนัดชุมชนทุกวันศุกร์
เพื่อเพิ่มรายได้ให้คนในชุมชน
และจำหน่ายสินค้าในโครงการ
พระราชดำริต่างๆ เช่น
ตลาดนัดสุขภาพ ขายผักผลไม้
ปลอดสารพิษขายอาหารต่างๆ

สระน้ำวาริออนุรักษ์

สระน้ำเพื่อบำบัดน้ำเสียโดยกักทันชัยพัฒนา
มีอุทยานพรรณไม้ที่ประกอบด้วยสมุนไพร
และพันธุ์ไม้หายากโดยรอบ

บางครั้งพี่ๆ เจ้าหน้าที่
วิทยากรก็ออกไปให้ความรู้
ตามโรงเรียนต่างๆ ด้วยนะ

ที่นี่สอนอะไรบ้าง

ถ้าเด็กๆ ชอบทำอาหาร
ที่นี่มีการสอนทำอาหารมากมาย
ทั้งคาวหวาน ขนมไทยโบราณก็มี
ขนมฝรั่งก็มี
เครื่องดื่มสมุนไพรก็มี

ขนมโคกะทิสด

มาการัง

ขนมเห็ด

อาหารไทยๆ

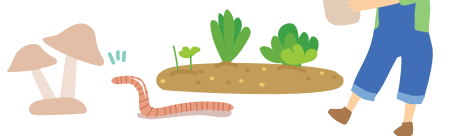
ถ้าเด็กๆ รักงานประดิษฐ์
มีสอนการร้อยหินสี
ทำพวงกุญแจตุ๊กตา
สานตะกแตน ร้อยพวงมาลัย

ถ้าเด็กๆ สนใจเทคโนโลยี
มีการสอนการใช้คอมพิวเตอร์
เทคนิคการถ่ายภาพคน
ถ่ายภาพอาหาร

ถ้าเด็กๆ ชอบปลูกพืชผัก
ลองเรียนรู้เรื่องการเพาะเห็ดในตะกร้า
การทำปุ๋ยอัดเม็ด การทำปุ๋ยไส้เดือน
การเย็บหม่มแปลงผักสาธิต การเดินเล่น
ดูโรงเรือนเลี้ยงไส้เดือน

มีตารางอบรม
วิชาชีพระยะสั้น
ที่น่าสนใจเกือบทุกวันตลอดทั้งปี
ติดตามได้จากเพจเฟซบุ๊ก
และเว็บไซต์ของโครงการ

i

อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา

📍 ถ.ทหารบก ต.บ่อพลับ อ.เมือง จ.นครปฐม

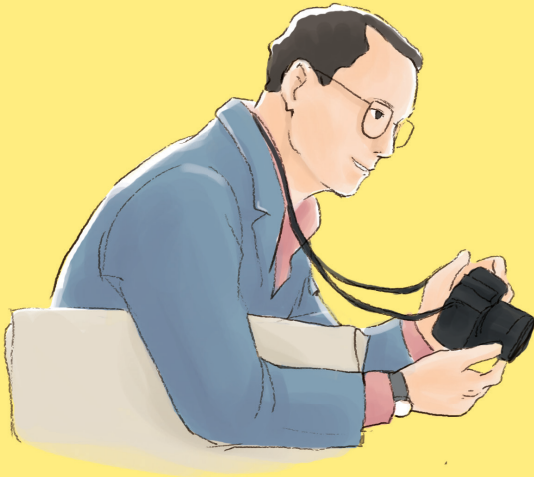
🕒 เปิดทุกวัน เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. 📞 ๐ ๓๔๒๔ ๒๖๖๑

🌐 www.chaipatpark.com

📍 โครงการอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม

การเดินทาง

ตราประทับ

รู้เรื่องเพื่อน...เยี่ยมเยือนป่าต้นน้ำ

โครงการเพื่อนคลองทำด่านอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(เพื่อนขุนด่านปราการชล) จ.นครนายก

เดิมลุ่มแม่น้ำนครนายกมีปัญหาน้ำท่วมทุกปีในช่วงหน้าฝน น้ำจากป่าเขาใหญ่ไหลลงสู่ทะเลโดยไม่ได้กักเก็บไว้ใช้ประโยชน์ หน้าแล้งก็ขาดแคลนน้ำในการทำเกษตร พื้นที่กว่า ๑๐๐,๐๐๐ ไร่มีสภาพดินเปรี้ยว พระราชทานห่วงใยในความทุกข์ยากของประชาชนจึงคิดสร้างเขื่อนขุนด่านปราการชล

“เพราะพระราชอาอยากให้น้ำมีปลา
ในนามีข้าว ชาวประชาอยู่ดีกินดี”

เขื่อนขุนด่านปราการชล

รู้จักเขื่อนขุนด่านปราการชล

เขื่อนคอนกรีตบดอัดที่ใช้กักเก็บน้ำ ขนาดใหญ่ บนพื้นที่ ๓,๐๘๐ ไร่ กักเก็บน้ำได้สูงที่สุดถึง ๒๒๔ ล้านลูกบาศก์เมตร เขื่อนแห่งนี้สร้างขึ้นทดแทนฝายท่าด่านที่อายุใช้งานเก่าแก่ แก้ปัญหาน้ำท่วมได้ไม่เพียงพอ

เชื่อนขุนด่านปราการชลแก้ปัญหา

“ลดน้ำยามท่วม

ดินเปรี้ยว หมายถึง
ดินมีความเป็นกรดสูง คุณภาพ
ดินต่ำ ไม่เหมาะกับการเพาะปลูก
หรือเลี้ยงสัตว์

สูตรลับการแก้ดินเปรี้ยว ของพระราช

ปริมาณน้ำที่ส่งออกจากเขื่อน
ขุนด่านปราการชลช่วยรักษาระดับน้ำ
ใต้ดิน ให้ความชุ่มชื้นกับดิน ป้องกัน
สารประกอบไฟโรตินดินสัมผัสอากาศ
และเกิดเป็นกรดกำมะถันจนกลายเป็น
ดินเปรี้ยวและเกษตรกรนำน้ำนี้ไป
ชะล้างหน้าดินได้

แก้ปัญหาดินเปรี้ยว
ในฤดูแล้ง น้ำในเขื่อนจะถูกระบาย
เพื่อชะล้างดินเปรี้ยวให้หลายอำเภอใน
นครนายกทำให้ประชาชนทำการเกษตร
ได้ผล

“น้ำ ดิน ป่าไม้” แบบยั่งยืนตามศาสตร์พระราชา

ทดน้ำยามแล้ง แกล้งดินยามเปรี้ยว”

พระราชาคิดแก้ปัญหา
ด้วยระบบชลประทานให้ได้อย่างไรนะ

ลดปัญหาน้ำท่วม

น้ำที่ไหลลงมาจากภูเขาจะเข้าไปอยู่ในอ่างเก็บน้ำ
ของเขื่อน ไม่ไหลไปท่วมบ้านเรือนประชาชน

ประชาชนมีน้ำไว้ใช้หน้าแล้ง

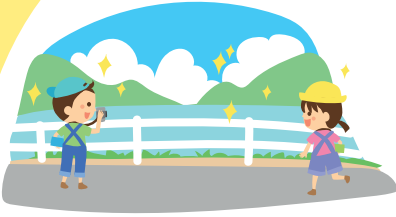
เมื่อถึงหน้าแล้ง ฝนไม่ตก แต่ประชาชน
ก็มีน้ำจากเขื่อนที่ปล่อยออกมาจากอ่างเก็บน้ำ
ไว้ใช้ในการเกษตร อุปโภคบริโภค

ารชล

ผลพลอยได้เมื่อสร้างเขื่อน

• เป็นสถานที่ท่องเที่ยวชมทัศนียภาพ

• ผลิตกระแสไฟฟ้า

• เป็นแหล่งชุมนุมของนกทลากสายพันธุ์

• รักษาระบบนิเวศแม่น้ำครนากและผืนป่าโดยรอบ

• เป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลาและแหล่งประมงน้ำจืดขนาดใหญ่

• นอกจากปลายังมีกุ้งก้ามกรามด้วยนะ

• เป็นแหล่งน้ำดิบสำหรับการผลิตน้ำประปา

• ช่วยผลักดันน้ำเค็มให้เขื่อนบางปะกง

เส้นทางท่องเที่ยวบนสันเขื่อน

เดินเล่นหรือ
ขี่จักรยาน
บนสันเขื่อนชมวิว
ทิวทัศน์งดงาม

ล่องเรือ
ในเขื่อน
แวะเที่ยว
น้ำตก

เด็กๆ ชอบเที่ยว
ชอบเรียนรู้อะไร
แบบไหนกันบ้างนะ

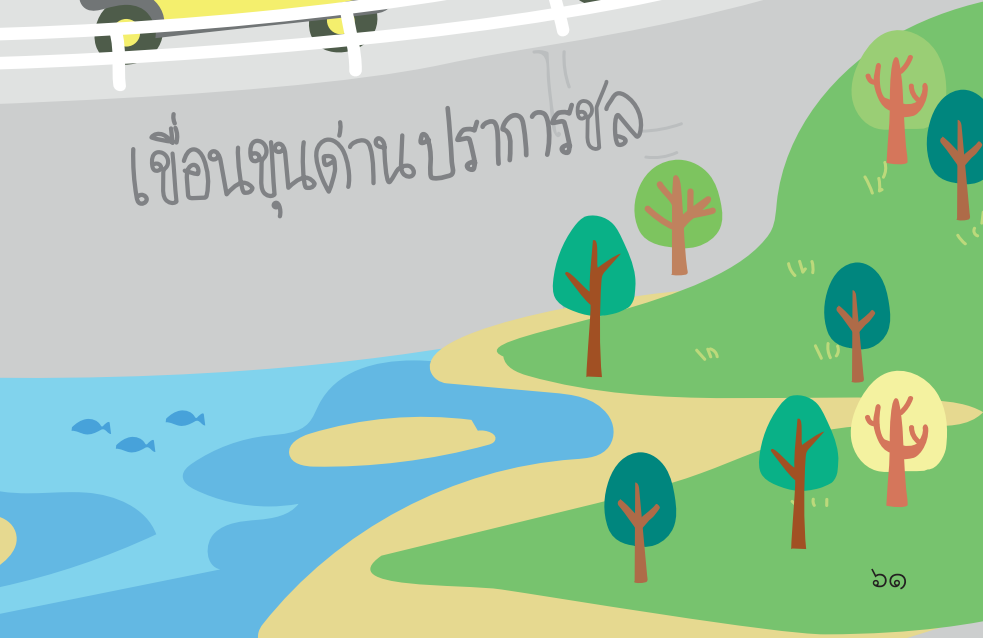

นั่งรถราง
ฟังบรรยาย
จากมัคคุเทศก์

เช่ารถ
กอล์ฟขับ

เขื่อนขุนด่านปราการชล

ถ้ายืนอยู่บนสันเขื่อนด้านหน้าจะมองเห็น
อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ฝินป่าใหญ่แห่งชาติกลาง
ได้แบบ ๓๖๐ องศา ส่วนด้านหลังเขื่อนเป็นวิว
เมืองนครนายกโดยรอบด้วยละ

เขื่อนขุนด่านปราการชล
ช่วยแก้ปัญหาอะไร
ได้บ้างนะ

เขื่อนขุนด่านปราการชล
สร้างขึ้นบริเวณจุดที่ต่ำจาก
น้ำตกเหวนรกลงมา
น้ำจากลำธารหลายสายบนหุบเขาสูง
ไหลลงสู่ด้านล่างก่อนจะมารวมกันที่
แม่น้ำนครนายก

เที่ยวเขื่อนขุนด่านปราการชล มีอะไรสนุกให้ทำบ้าง

ช่วยหาหน้อยในนี้มี ๑๒ กิจกรรมซ่อนอยู่

ส	ง	ม	พ	า	ย	แ	ค	นุ	ง	จี	น
ว	ท	เ	ล	น	นี้	า	ต	ก	บ	จ	อ
น	อ	น	ก	ดู	น	ส	ฝ	ย	ช	ก	ง
ก	ง	ล	ล	ฝ	น	วี	ง	ย	พ	ร	ช
ล	ไ	บ	ห	า	ต	ก	ป	ล	า	ย	จ
ว	พ	า	ย	เ	รี	อ	ค	ย	ค	า	ป
ย	ร	ป	เ	รี	อ	ใ	บ	ใ	ย	น	พ
นี้	ง	ร	ธ	ร	า	ง	พ	อ	า	บ	ย
ย	วิ	น	ด	เ	ช	รี	พ	ช	ด	า	ว
พ	า	แ	ค	ม	ป	ป	ง	ว	า	โ	พ
โ	ด	ด	ก	ป	ว	โ	ล	อ	ง	แ	พ

i

โครงการเขื่อนคลองท่าด่านอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (เขื่อนขุนด่านปราการชล)

บ้านท่าด่าน อ.หินตั้ง จ.นครนายก

เปิดให้เข้าชมทุกวัน ๐๖.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.

๐๘ ๙๖๓๔ ๙๒๘๗

www.rid.go.th/royalprojec

การเดินทาง

เตรียมพร้อมรับมือน้ำท่วม
และเรียนรู้จากห้องทุ่งเมล็ดพันธุ์ข้าวพระราชทาน
อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี

เพราะพื้นที่ชุมชนเป็นพื้นที่หนองน้ำที่ประสบ
ปัญหาน้ำท่วมเป็นระยะเวลานานบ่อยครั้ง เมื่อ
เจ้าหญิงนักพัฒนาส่งเจ้าหน้าที่มาช่วยเหลือ
มอบสิ่งของบรรเทาทุกข์ คนในชุมชนบอก
เจ้าหน้าที่ว่า “ไม่ยากได้สิ่งของ อยากรู้ข้าวมีปลา
มีผักกินยามน้ำท่วม” ซึ่งตรงตามแนวคิดของ
พระราชทานในเรื่องความสามัคคี การพึ่งพาตนเอง
และการแก้ปัญหาภัยธรรมชาติอย่างยั่งยืน
จึงเป็นจุดเริ่มต้นโครงการที่เข้มแข็งของชุมชน
แห่งนี้

ตราประทับ

พื้นที่หนองน้ำ หมายถึง
พื้นที่รองรับน้ำหลาก
(เป็นแก้มลิง
ตามธรรมชาติ)

ร่วมมือเตรียมลู่ปัญหาน้ำท่วมโครงการรวมกันสู้

ชุมชนร่วมกันจัดพื้นที่สำหรับให้ชาวบ้านอพยพมาอยู่ยามน้ำท่วมเตรียมพร้อมรับมือกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ด้วยการสร้างโรงสีข้าวขนาดเล็ก ยุ้งข้าวชุมชน โรงผลิตน้ำดื่ม แปลงผัก และบ่อเพาะเลี้ยงปลาชนิดจรดลด หากเกิดน้ำท่วมชาวบ้านก็จะมีข้าวปลาอาหารและน้ำดื่มสะอาดไว้กินและใช้อย่างไม่ลำบาก

พื้นที่ของโครงการ

แก้มลิงรับน้ำ
ป้องกันน้ำท่วม

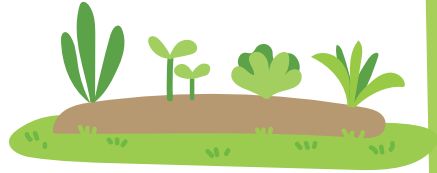
อยู่อย่างพร้อม

โรงสีข้าว
ภายในมีเครื่องสีข้าวพระราชทาน

โรงผลิตน้ำดื่ม
นอกจากดื่มกินในหมู่บ้านยังผลิตขายด้วย

แปลงผักสวนครัว
นานาชนิด

กระชังเลี้ยงปลานิลจิตรลดา ตั้งแต่ลูกปลา ไปจนถึง
พ่อแม่ปลา มีการแปรรูปเป็นปลานิลแดดเดียวแสนอร่อย

แก้ปัญหาการทำนาในพื้นที่ลุ่มต่ำ

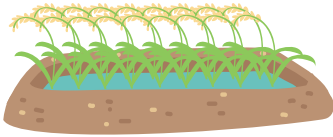
การปลูกข้าวในพื้นที่ลุ่มต่ำ มักได้ผลผลิตไม่ดี หากเกิดน้ำท่วม ผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งจึงชักชวนให้ชาวบ้านปรับเปลี่ยนวิธีการทำนาเพื่อผลผลิตที่ดีกว่า โดยเริ่มทำให้เห็นเป็นตัวอย่างจนชาวบ้านทำตาม

พระราชินีบอกว่า
ในอนาคตหากมีประชากร
มากขึ้น ข้าวอาจไม่พอ
คนไทยควรปลูกข้าวกิน
ดีกว่าซื้อหาจากต่างประเทศ

แนะนำให้ทำนาปี
ที่ใช้น้ำน้อยกว่านาปรัง

ดำนาและเก็บเกี่ยวก่อนฤดูฝน
(เร็วกว่าท้องที่อื่น ป้องกันน้ำท่วม)

เปลี่ยนจากนาหว่าน
มาเป็นนาดำ

สร้างแหล่งผลิตข้าว
คุณภาพดีของประเทศ

เลือกเมล็ดข้าวพันธุ์ดี
ผลิตข้าวพันธุ์พระราชทาน
เป็นการเพิ่มรายได้
จากโครงการ “เพื่อนช่วยเพื่อน”

เด็กๆ รู้ไหม
ข้าวหอมมะลิ
ของไทยเป็นหนึ่งในข้าว
ที่อร่อยที่สุดในโลก

ปลูกพันธุ์ข้าวพระราชทาน

พันธุ์ข้าวที่ได้รับพระราชทาน เป็นการปรับปรุงพัฒนาจนมีคุณภาพดี เหมาะแก่การให้ชาวนานำไปขยายพันธุ์เพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพสูงขึ้น ขายได้ราคาดี

ผลรางวัลแห่งความเพียร

ข้าวพันธุ์พระราชทานขายได้ราคาสูงกว่าข้าวอื่น เพราะการผลิตต้องใช้ความมานะอดทน ละเอียดประณีตทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเตรียมดิน คัดเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวมีคุณภาพ ปลูกด้วยการปักดำ ดูแลเอาใจใส่ กำจัดวัชพืชและข้าวปน ใส่ใจเก็บเกี่ยวและขนส่ง ผ่านการตรวจสอบพิถีพิถัน

เด็กๆ รู้ไหม
ที่นี้ปลูกพันธุ์ข้าว
พระราชทาน
พันธุ์ไหนบ้าง

ข้าวสุพรรณบุรี

ข้าวปทุมธานี ๑

โครงการรวมกันสู้ อยู่อย่างพร้อม

ต.พุดา อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี

ถนนสายคันคลองชลประทานบ้านหมี่

๐ ๓๖๗๐ ๓๖๒๔-๕

การเดินทาง

การเดินทางเรียนรู้ “**ตามรอยพระราช**า” ยังไม่สิ้นสุด
ดินแดนของพระราชายังมีอีกมากมายทั่วเมืองไทย
มาเป็นนักเดินทางเรียนรู้
ตามรอยพระราชานักคิด นักทำ ผู้ยิ่งใหญ่ของเรากันเถาะ

หนังสือเดินทาง ตามรอยพระราชา

"The King's Journey" Learning Passport

หนังสือเดินทางตามรอยพระราชา

"The King's Journey" Learning Passport

สร้างสรรค์โดย

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน (สสค.)

๓๔๘ อาคารเอส.พี. (อาคารเอ) ชั้น ๑๓ ถนนพหลโยธิน

แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๖๑๙ ๑๘๑๑

เว็บไซต์ www.qlf.or.th

วิเคราะห์เนื้อหา

นายเฉลิมพร พงศ์ธีระวรรณ

ครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี ประจำปี ๒๕๕๔

ผศ.ดร.ธัญวิษ วิเชียรพันธ์

หัวหน้าโครงการวิจัยพัฒนาเครื่องมือส่งเสริมและประเมิน

ทักษะความคิดสร้างสรรค์และการคิดวิเคราะห์

ผลิตงานโดย

บริษัท รักลูกกรุ๊ป จำกัด

กลุ่มบริษัท อาร์แอลจี (รักลูก เลิร์นนิ่ง กรุ๊ป)

พิมพ์ครั้งที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๐

จำนวนพิมพ์ ๑๐,๐๐๐ เล่ม

"หากเยาวชนได้เรียนรู้ศาสตร์ของพระราช
พระองค์จะทรงอยู่ในหัวใจของพวกเราตลอดไป"

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล
เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา

จัดพิมพ์โดย

สร้างสรรค์โดย

สนับสนุนโดย

มูลนิธิชัยพัฒนา

okmd